

Bu kitabın her hakkı Arı Yayınlarına aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafiklerin Yayınevinin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

7

Türkçeden
artık
sıkılmıyorum.

Sözcükleri
artık
doğru yazıyorum.

Türkçeyi artık
daha kolay
anlıyorum.

Artık
az yazarak çok soru
çözüyorum.

Türkçeden
artık
korkmuyorum.

Artık
daha fazla
sözcük öğreniyorum.

Türkçeyi
artık
çok seviyorum.

Türkçe dersinde
artık
eğleniyorum.

YAZAR

Mustafa AYGÜN

GÖRSEL YÖNETMEN

İhsan SONDOĞAN

GRAFİK-TASARIM

Seren ÖNBAY - Meltem YÜKSEL

BASIM YERİ

İhlas Gazetecilik A.Ş. (0212 454 30 00)

ARI

Osmangazi Mah. Gazi Cad. No:1 Kıraç - Esenyurt/İSTANBUL
Tel: 0212 879 20 60 - Faks: 0212 879 20 70 - www.ariyayin.com

info@ariyayin.com -   /ariyayin

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbin afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Âkif ERSOY

İÇİNDEKİLER

KONU 1 - Sözcükte Anlam	04-12
KONU 2 - Sözcükler Arası Anlam İlişkileri	13-24
KONU 3 - Cümlede Anlam.....	25-46
KONU 4 - Deyimler ve Atasözleri.....	47-58
KONU 5 - Fiiller (Eylemler).....	59-82
KONU 6 - Zarflar (Belirteçler).....	83-94
KONU 7 - Geçiş ve Bağlantı İfadeleri.....	95-100
KONU 8 - Fiilde Yapı	101-112
KONU 9 - Ek-Fiil (Ek-Eylem)	113-128
KONU 10 - Metinde Anlam	129-184
KONU 11 - Sözel Mantık ve Muhakeme	185-200
KONU 12 - Anlamsal Anlatım Bozuklukları	201-212
KONU 13 - Yazım Kuralları.....	213-242
KONU 14 - Noktalama İşaretleri	243-270
KONU 15 - Söz Sanatları.....	271-278
KONU 16 - Metin Türleri	279-290
KONU 17 - Görsel, Grafik, Tablo ve Kroki Okuma	291-316
Cevap Anahtarı.....	320

Sevgili Öğrenciler,

Kitabımızı hazırlarken **"İyi bir kaynak kitapta neler olmalı?"** sorusunu sorarak işe başladık. Bu soruyu yılların tecrübesiyle cevaplandırdık. Elinizde tuttuğunuz Türkçe Defterim adlı eser, işte tam da bu sorunun cevabıdır.

Bir **"öğretmen hassasiyetiyle"** hazırlanmış eserimizde güncel, kaliteli, odak noktaya hedeflenmiş, teknolojiye ve yeni nesle ayak uydurabilen cümleler bulacaksınız.

Bir dersi anlamanız ve kavramanız için size neler gerekir?

1. Konu anlatımı
2. Konu etkinliği
3. Konu testi

İşte sizlere **üçü bir arada** bir eser sunuyoruz.

Önce konu anlatımlarıyla konuyu öğrenecek, kısa notlarla konudaki dikkat edilecek noktaları hatırlayacaksınız. Daha sonra, öğrendiklerinizi kısa bellekten uzun belleğe aktarmak için pekiştirme etkinlikleri yapacaksınız. En sonunda da ne kadar öğrendiğinizi testlerle ölçeceksiniz.

Türkçe dersinin hedefleri; okuyabilen, eleştiren, yorumlayan, okuduğunu anlayan, anladığını çözümlen bireyler yetiştirmektir. Bu hedeflere, bu kaynakla çok daha kolay ulaşacaksınız.

Bu çalışmamız, yüz yüze ve canlı derslerinizde elinizden düşürmeyeceğiniz **"olmazsa olmaz"** bir kaynak olacaktır.

Hepinize başarılar dileriz.

Mustafa AYGÜN
(Eğitimci - Yazar)

KİTABİMİZDA NELER VAR?

METİNDE ANLAM konu 10

1 Metinde Konu

2 Metinde Başlık

3 Metinde Anahtar Sözcük

4 Metinde Ana Fikir

5 Yardımcı Fikir

6 Şiirde Ana Duygu

7 Metinde Soru-Cevap

8 Metinde Duyular

9 Metinde Dil ve Anlatım

10 Metin Karşılaştırma

11 Metinde Karakter

12 Metinde Yapı

13 Anlatım Bilgileri

14 Düşünceli Geliştirme Yolları

15 Metinde Anlatıcı Türleri

16 Metinde Hikâye Unsurları

17 Metinde Duygular

1. Metinde Konu:

Yazarın üzerinde durduğu olay, durum ya da düşünce metnin konusunu oluşturur. Şiir için de aynı durum söz konusudur.

Metinde konunun temel özellikleri şunlardır:

- Metnin tamamını kapsar.
- Metinde üzerinde durulan olay, durum ya da kavramdır.

Metnin konusıyla ilgili başlıca soru kalıpları şu şekildedir:

- Yazar bu metinde neyi bahsediyor?
- Yazar bu metinde ne anlatıyor?
- Yazar bu metinde neyi yakınıyor?
- Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?
- Bu metinde aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?
- Bu metinde ele alınan konu aşağıdakilerden hangisidir?

ÖZLEM

Yapmamız gereken bir işi erteleme durumu, ekran önünde geçirdiğimiz süreyle doğrudan bağlantılıdır. Çünkü bazen bir oyun bazen de bir video, ilimizi çekip bizi o an yaptığımız işten uzaklaştırabilir. Böylece ekran önünde dakikalar ya da saatler geçirecek yapmamız gereken işi ertesi güne bırakıyor olabiliriz. Birkaç dakikalık eğlence olarak düşündüğümüz bu kısa ekrana bakma süresi, bizde bir günlük gecikmeye mal olabilir. Özellikle sanal dünyanın bizi cubacak içine çeken pek çok içeriği barındırdığı göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitimden dışındaki sürette televizyon, tablet ya da telefondan ne kadar uzak durarsanız dikkatinizin dağılma olasılığı da o kadar azalır.

Metnin Konusu: Ekranda kalma süresindeki artışın günlük hayata etkisi

Notlarım

Türkiye COZ SoruBankası | GARI | 7. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM 131

- Konunun kazanımına ait başlıklar "Kavram Haritaları" ile verilmiştir.
- Detaylı "Konu Anlatımı"na yer verilmiştir.
- Konu anlatım bölümü "Bil Bakalım!" ve "Notlarım" ile zenginleştirilmiştir.

METİNDE ANLAM konu 10

ETKİNLİK-50

Çukur bir hayli derin olduğundan düğün arkadaşlarının zıplayıp dışarı çıkması mümkün görünmüyormuş. Yukarıdaki kurbacılar, başına çabalamalarını söylemişler arkadaşlarına "Çukur çok derin. Dışarı çıkmanız imkânsiz!" Ancak, çukura düğün kurbacıları onların söylediklerine aldamayıp çukurdan çıkmak için micedeleyle devam etmişler. Yukarıdakiler ise hâlâ başına çırpıp durmalarını, ölümün onlar için kurtuluş olduğunu söylüyorlarmış. Sonunda kurbacılardan birisi söyleyenlerden etkilenmiş ve mızdazleyle bırakmış. Diğer ise çabalamaya devam etmiş. Yukarıdakiler de çırpıp durarak daha çok acı çektiğini söylemeyi sürdürmüşler. Ne var ki çukurdaki kurbacı onlara hiç aldamadan san bir hamle daha yapmış, bu kez daha yüksek sıçramayı başarmış ve çukurdan çıkmış.

Bu metindeki kahramanın aşağıdaki duygulardan hangisine sahip olduğu söyleyebiliriz? İfadeleyiniz.

Özlem Hıvanlı Şaşırma Umut Merak

ETKİNLİK-51

Kime dokunsam sensin...
Kimi çağırma dudaklarım...
Başımın tacı, canım efendim...
Görünmez çığlıklarımı gören
Eğilmez başımı öpüştürsün.
Sen bir deniz derinliğisin
Uslanmak bilmez kederler ülkesi.

Şiire hakim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir? İfadeleyiniz.

Sevinç Özlem Endişe Pıymanlık

ETKİNLİK-52

İki yıl oldu, tam iki yıl. Memleketime gidemedim. Burnumda tüter durur hepsi. Bazen diyorum kendime, bu yurt dışında çalışma işine girişmeseydim daha iyi olurdu. Ekmeğ parası peşinde koşmak güzel iş. Fakat ailesini ihmal etmemeli insan. Yakında izin alabileceğimi öğrendim. İznilerin iptal olması fikri beni kaygılandırıyor.

Bu metinde aşağıdaki duygulardan hangisine yer verilmiştir?

Özlem Hayıflanma Pıymanlık Endişe

ETKİNLİK-53

"Yıllardır, elime ne geçerse okurum. 70'li yıllardan bu yana da yazmaktan ve daha iyi bir yazar olmağa çalışmaktan hiç vazgeçmedim. Yazılarında ve konuşmalarında, deyiş ve atasözlerimizle etrafa göndermeler yapmayı çok severim. Yani atasözlerimizle oldukça hakimimdir. Ayrıca yeni şeyler öğrenme ve hiç yapmadığım şeyleri yapma gibi meraklarım var."

Bu metnin kahramanı aşağıdakilerden hangisiyle nitelendirilemez?

Meraklı Kararlı Şüpheli Özgüvenli

Türkiye COZ SoruBankası | GARI | 7. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM 131

Konu, kazanıma uygun "Etkinlikler"le pekiştirilmiştir.

EK-FİİL (EK-EYLEM) TEST 9

Ek-filler, basit zamanlı fiillere gelerek birleşik zamanlı fiiller oluşturur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik zamanlı fiil kullanılmıştır?

A) Kararsızlığa kapıldığında annessinin sözcüğü geliyordu aklına.
B) Bayram nedeniyle bütün evi köşe bucak temizledi.
C) Çiğdem yaz Konya'da Hz. Mevlânâ'nın türbesini ziyaret etmiş.
D) Keşke zamanında öğretmenlerinin nasihatlerini dikkate alsaydım.

Ek-filler, birleşik zamanlı fiil oluştururken cümleye gerçekleşmemiş niyet, terk edilmiş alışkanlık, küçümseme, şart, gereklilik, kesinlik, başkasından duyma, olasılık anlamları katar.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fil cümleye "terk edilmiş alışkanlık" anlamı katmıştır?

A) İşim biterse ben de etkinliğe katılmam.
B) Doktorun uyarılarını dikkate almalıydım.
C) Her sabah göl kenarında yürüyüşe girdiğim.
D) En lezzetli yemekleri kendi yapmışım.

Önceliğiniz yer izlek beğenmiş bir fikir olabiliriz.
Yahutta bazeyle kabukları kolay soyulmaz.
Yedigünce üçat edenler kısa sürede zayıflarlar.
Yağmur yağmazsa ekler büyümeyecek.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde ek-filin şart kipiyle çekimlenmiş bir isim vardır?

A) I ve II B) I ve III
C) II ve IV D) III ve IV

Ek-filin birleşik zamanlı "hikâye, rivayet, şart" birleşik zamanlarıdır.
Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ek-filin hikâye birleşik zamanını örneklerinden bir kullanım vardır?

A) Bugün stadımda bir saat koşu yaptım.
B) 90 ve üzeri puan alırsa isteği okul gider.
C) İki simitçi çocuk yan yana oturuyormuş.
D) Ahmet'in babasına yardım eden olmamıştı.

Yanılsız göz etmesime benzeyen
I
Soğuk havalarda,
Ormanlar gibi bakışın;
Çocuktuk, acelesi, bir hali vardı.
II
Bahar günleri geldi miydi
Şaçtan uzadı.
IV

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerin hangisi birleşik zamanda çekimlenmiştir?

A) I B) II C) III D) IV

Türkiye COZ SoruBankası | GARI | 7. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM 131

Öğrenme düzeyini ölçmek için kazanıma uygun "Konu Testleri"ne yer verilmiştir.

EK-FİİL (EK-EYLEM) TEST 9

1. Aşağıdakilerin hangisinde ek-fil cümleye yay ayrıç içinde verilen anlamı katmamıştır?

A) Temel derslerdeki bilgi ve beceriler ilköğretim döneminde kazandırmalıydı. (Geriye kalanı yapması gereken zorunluluk)
B) Biz küçükken annem beni ve kardeşimi her gece masal okuyarak uyuturdu. (Terk edilmiş alışkanlık)
C) Temizlik işleri inşaat molozlarının kaldırılmasına yardım etmiştir. (Küçümseme)
D) Bu akşam ailece sinema izleyeceğiz. (Gerçekleşmemiş niyet)

2. Kaysen'ye gidersen beni aramayı unutmuş. İsparta'da ev fiyatları oldukça yüksek. Okulumuzda salıngaç odası vardı.

Numaralanmış cümlelerdeki ek-fillerin çekimi aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A) Şart	Geçmiş Zaman	Geniş Zaman	
B) Geniş Zaman	Geçmiş Zaman	Şart	
C) Şart	Geniş Zaman	Geçmiş Zaman	
D) Geçmiş Zaman	Geniş Zaman	Şart	

3. İnan cümlelerindeki ek-fil "deği veya yok" sözcüğüyle olumsuz yapıdır. Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim çekerek onu yüklem yapan ek-filin olumsuzuna örnek vardır?

A) Hakkında söylenmeleri bilmiyorum değilim.
B) Şehir merkezinde hava yeterince temiz değil.
C) Bu konudaki görüşlerimize katılmıyorum.
D) İnsanlara karşı bu kadar ön yargılı olmamalıyız.

4. Benim doğduğum köylerde Simal rüzgârları eserdi. I Ve bu yüzden dudakların çalıyor. II Op biraz! Sen Türkiye gibi aydınlık ve güzelmiş! III Benim doğduğum köyler de güzeldi. IV Sen de anlat doğduğun yerin. Anlat biraz!

Numaralanmış sözcüklerin hangisinde ek-fil diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek-fil, cümleye yay ayrıç içinde verilen anlamı katmamıştır?

A) Gazetede iş ilanlarının hepsine başvurmuşum. (Olasılık)
B) İstanbul'daki konferansa ben de katılacağım. (Gerçekleşmemiş niyet)
C) Seyahate katılmadan önce salgın hastalıklara karşı aş olmalıydım. (Geriye kalanı yapması gereken zorunluluk)
D) Mezuniyet töreni, tüm velilerin katılımıyla okul bahçesinde yapıldı. (Terk edilmiş alışkanlık)

6. (I) Mahalle çocukları arasında tabiat ve bisikletten meraklı olan Aliydi. (II) Ali, o gün sevinçten havallara uçuyordu. (III) Fundalığın ucu sivi bir ağaç dalı bulup bir çiçeğin etrafını kazmaya başlamıştı. (IV) Yeterli derslere ulaşınca topağı ile birlikte eve götürmek istiyordu.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde ek-fil diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV

Türkiye COZ SoruBankası | GARI | 7. SINIF TÜRKÇE DEFTERİM 131

Öğrenme düzeyini ölçmek için kazanıma uygun "Konu Testleri"ne yer verilmiştir.

konu

1

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcük: İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan dilin anlamlı en küçük parçasına **sözcük (kelime)** denir. Sözcükler herhangi bir varlığı, kavramı ya da eylemi karşılayabilir.

1. Gerçek Anlam

» Sözcüğün, sözlükteki ilk anlamına ve bu anlamdan tamamen uzaklaşmadan kazandığı yeni anlamlara **gerçek anlam** denir.

ÖRNEK

• Çelik kapı için yedek **anahtar** yaptırдым. “**Anahtar**” dendiğinde aklımıza “**kilidi açıp kapamak için kullanılan araç**” anlamı gelir.

2. Mecaz Anlam

» Bir sözcüğün, gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak cümle içinde kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

ÖRNEK

• Onun **derin** bilgileri sayesinde işi kolayca çözdük. “**Derin**” sözcüğü gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak “**ayrıntılı**” anlamında kullanılmıştır.

ETKİNLİK - 1

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını örnekteki gibi işaretleyiniz.

Cümleler	Anlam Özelliği	
	Gerçek	Mecaz
1. Televizyonu fazla izlemekten <u>gözlerim</u> kanlanmıştı.	✓	
2. O olaydan sonra bize <u>soğuk</u> davrandığının farkındayım.		
3. İhtiyar, zorlukla <u>kestiği</u> odunları tek tek içeri taşıdı.		
4. Bu olaya farklı bir <u>gözle</u> baktığını söyleyebilirim.		
5. Hepimize zor günümüzde kol <u>kanat</u> gerdiniz.		
6. Burun, <u>koku</u> alma duyumuzdur.		
7. Küçük <u>çocuk</u> , akıl yaşta değil baştadır dedirtiyordu.		

Mecaz anlamlı sözcükler Türk Dil Kurumuna ait olan sözlükte “**mec.**”, <https://sozluk.gov.tr> web sitesinde “**mecaz**” olarak ayrıca belirtilir.

Türkçemizde bir sözcüğün birden fazla gerçek anlamı olabilir.

Örnek:

“Gitmek” sözcüğünün Türkçe sözlükteki başlıca anlamları:

1. Bir yere doğru yönelmek
2. Bir yerden ayrılmak
3. Çıkmak, ulaşmak

Notlarım

Bir sözcük, birden fazla alanda terim olabilir.

- Sözcüğün **kökü** → Türkçe
- 4'ün **kökü** → Matematik
- Bitkinin **kökü** → Fen bilimleri

Bir sözcüğün terim olup olmadığı kullanıldığı cümleye göre değişir.

- Ay, **Dünya**'nın uydusudur. (Terim anlam)
- Sen benim **dünyamsın**. (Terim anlamda değil.)

Notlarım

3. Terim Anlam

» Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere **terim anlam** denir.

ÖRNEK

- Filmlerin zor sahnelerinde **dublör** kullanılır.
- “**Dublör**” sinema alanında kullanılan bir terimdir.

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili terimleri uygun alana yerleştiriniz.

1. Suflör, oyunculara ne söyleyeceklerini fısıldamış.
2. Dün, derste eklerle ilgili soru çözdük.
3. Üç perdeden oluşan oyun, mart ayında sahnelenecek.
4. Doktora gidip iğneyi yiyince kendime geldim.
5. Oyundan sonra kuliste oyuncularla fotoğraf çektirdi.
6. “Yatmış” sözcüğünün kökü “yat-” fiili değil mi?
7. Yirmiyi dörde bölünce bölüm 5, kalan sıfırdır.
8. Yapılan testlerde hastalığa dair bir bulguya rastlanmadı.
9. “Ama” bağlacı, cümlede düşüncenin yönünü değiştirmiş.
10. İki noktadan yalnız bir doğrunun geçtiğini bilmiyordum.
11. Salgın yayılmasını engellemek için aşılama çalışmalarına hız verildi.
12. Üçgenin iç açılarının toplamı 180 derecedir.

Tiyatro

Matematik

Türkçe

Tıp

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki cümlelerde verilen altı çizili sözcükler terim anlamda kullanılmışsa “✓”, kullanılmamışsa “x” koyunuz.

1. (.....) Bu melodiler, beni çok eski zamanlara götürdü.
2. (.....) Ders zili çalar çalmaz sınıflara koşardık.
3. (.....) Yürüyüş yaparken birden yağmur bastırdı.
4. (.....) Hakem, maçın 90. dakikasında penaltı noktasını gösterdi.
5. (.....) Bitkiler, kökleri sayesinde beslenir.
6. (.....) Kanallarda saçma sapan programlar yayımlanıyor.
7. (.....) Sanatçı, kemanının akordunu yapıyordu.
8. (.....) Bugün derste paralelkenar konusunu işledik.

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki cümlelerde sözcükte anlamla ilgili verilen ifadeler doğruysa “D”, yanlışsa “Y” yazınız.

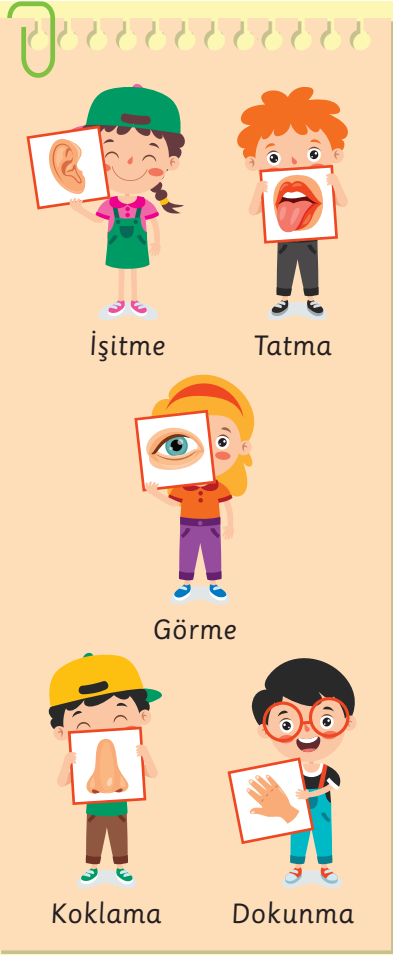
1.	“Bizans 1453 yılında İstanbul’un fethiyle <u>batmıştır.</u> ” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	
2.	“Yemekleri daha tatmadan biber <u>atmayı</u> âdet edinmişiz.” cümlesinde altı çizili sözcük gerçek anlamlıdır.	
3.	“Burası bir makine dairesi kadar <u>sıcaktı.</u> ” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	
4.	“Var olan <u>dinlerin</u> tüm mabetleri bütün müminlere açıktır.” cümlesinde altı çizili sözcük gerçek anlamlıdır.	
5.	“Ali Bey, çok <u>dakik</u> adamdır, buluşmaya vaktinde gelir.” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	
6.	“İstanbul’un <u>kirli</u> âlemlerinde yuvalanmış bir simayı hatırlattı.” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	
7.	“Bin güçlkle ancak <u>küçük</u> parçalar hâlinde imha edilebilmiş.” cümlesinde altı çizili sözcük gerçek anlamlıdır.	
8.	“Dinlenmek için otelden daha <u>sakin</u> bir yer bulamam.” cümlesinde altı çizili sözcük gerçek anlamlıdır.	
9.	Fatih Terim, penaltıyı kaçırın oyuncusuna <u>kızdı.</u> ” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	
10.	“Güneşin renksiz bulutlar altında <u>batışını</u> seyrettik.” cümlesinde altı çizili sözcük mecaz anlamlıdır.	

ETKİNLİK - 5

Aşağıdaki cümlelerde verilen altı çizili sözcükleri, anlam özelliğine göre işaretleyiniz.

- Bu olaydan sonra sanki ağız mühürlenmiş, bir daha konuşmadı.
 Gerçek Mecaz Terim
- Duyduğu huzursuzluk nedeniyle gecesi gündüzüne karışmıştı.
 Gerçek Mecaz Terim
- Gelemeyeceğinizi öğrenince içime bir hüznün çöktü.
 Gerçek Mecaz Terim
- Sanatçının üç perdeden oluşan bu oyunu, izleyenlerini yine şaşırttı.
 Gerçek Mecaz Terim
- Tutuklu, çıktığı her mahkemede suçsuz olduğunu söyleyip tahliyesini istiyordu.
 Gerçek Mecaz Terim
- Manzaranın güzelliğini izlerken elindeki dondurma eriyince üzerine damladı.
 Gerçek Mecaz Terim
- Babam, çocukluğundan beri bu takımın koyu taraftarıymış.
 Gerçek Mecaz Terim
- Kullandığı canlı renklerin uyumu hemen dikkat çekiyordu.
 Gerçek Mecaz Terim
- Kestiği karpuzu tabaklara pay ederek misafirlere ikram etti.
 Gerçek Mecaz Terim

4. Somut Anlam

» Beş duyu organımızın herhangi biriyle algılayabildiğimiz veya kavrayabildiğimiz anlamları ifade eden sözcüklere **somut anlamlı sözcükler** denir.

ÖRNEK

- Hava çok sıcak, akşam görüşelim. (Dokunma duyu organımız, deri)
- Biberin **acı**yla gözümden yaş geldi. (Tatma duyu organımız, dil)
- Gül **kokuları** arasında ilerliyorduk. (Koku alma duyu organımız, burun)
- Müziğin **sesi** 10 km'den duyuluyordu. (Duyma duyu organımız, kulak)
- Ortalık göz alabildiğince **yeşildi**. (Görme duyu organımız, göz)

5. Soyut Anlam

» Beş duyu organımızın herhangi biriyle algılayamadığımız veya kavrayamadığımız anlamları ifade eden sözcüklere **soyut anlamlı sözcükler** denir.

ÖRNEK

- Bu konuda **vicdanım** çok rahat doğrusu.
- Dayım, çok olmasa da biraz **cimridir**.
- Hiçbir zaman **umudunu** yitirmez.
- Dün seni yine **rüyamda** gördüm.
- Kediden ve köpekten çok **korkardı**.

Bil Bakalım!

Hangi cümlede "hava" sözcüğü somut anlamda kullanılmıştır?

Serin havada çayımızı içiyoruz.

Bak bak, bize hava atıyor.

ETKİNLİK - 6

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüğün kullanıldığı cümleye göre kazandı-ğı anlam özelliğini ilgili alana işaretleyiniz.

	Cümleler	Somut	Soyut
1.	Yaşadığı <u>acı</u> hatıralar belleğinden silinmiyordu.		
2.	Bahçenin <u>ahşap</u> çitleri yer yer çürümeye başlamıştı.		
3.	Sabahın köründe arabasına binip <u>yola</u> koyuldu.		
4.	Bu <u>tatlı</u> konuşmaları sayesinde herkesi ikna etmişti.		
5.	Uygulama, birçok insana geçim <u>kapısı</u> olmuştu.		
6.	Duyduğu bu <u>ses</u> onu on üç on dört yaşlarına götürdü.		
7.	İçinde tarifsiz bir <u>huzur</u> vardı.		
8.	Bugün hava çok <u>sıcak</u> olduğu için dışarı çıkmadım.		
9.	Şu an bir dağ başında olduğumu <u>hayal</u> ediyorum.		
10.	Çiçeğin <u>kuruy</u> yapraklarını koparıp çiçeği suladım.		
11.	<u>Gururuna</u> yenilmemek için böyle yaptı.		
12.	<u>Hava</u> güzel olursa parka götüreceğimi söyledim.		

Notlarım

ETKİNLİK - 9

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

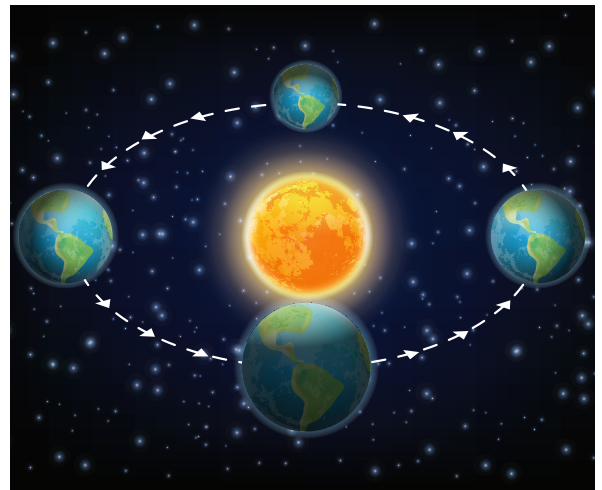
- Kardeşim bana taktı, sürekli oyunumu kapatıyor.
 Biriyle olumsuz olarak uğraşmak
 Bir şeyi başka bir yere uygun biçimde tutturmak
- Eskişehir'e gitmek üzere yola çıktı.
 Amacıyla
 Nedeniyle
- Ordularımız 29 Mayıs'ta İstanbul'a girdi.
 Girişmek, başlamak
 Almak, fethetmek
- Araba fiyatlarına yüzde on bindi bu ay.
 Eklenmek, katılmak
 Fiyat artmak
- Eyvah, bu da ötekiler gibi işe yaramaz çıktı!
 Niteliği sonradan anlaşılacak
 Gerçekleşmek
- Karac'oğlan der ki sözüm haktır.
 Doğru, gerçek
 Adalet
- Onunla olan otuz yıllık hukukumuzu bitirmiş.
 Ahbaplık, dostluk
 Haklar

ETKİNLİK - 10

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda kullanıldıklarını ilgili kutucuğa işaretleyiniz.

- Söylediği sözler beni derinden yaraladı.
- Ekvator, dünyayı iki eşit parçaya bölen çizgidir.
- Dizlerimdeki ağrı geçmeyince doktora gittim.
- Birbirimizi böyle boş tesellilerle aldatacak değiliz.
- Sana karşı çok doluyum, üzmeyelim birbirimizi.
- Sol, do ve fa olmak üzere üç anahtar vardır.
- Sonunda kapının kilidini açmayı başardık.
- Ali, Türkçede ve matematikte sınıfın yıldızıydı.
- Dünya, Güneş'in etrafında dönünce mevsimler oluşur.
- Kaz da ördek gibi perde ayaklı bir hayvandır.
- Oğlunun yaptıklarına dayanamadı, kalpten öldü.
- Vatanımı ve milletimi seviyorum, demiştiniz.

Mecaz Anlam Kutusu

Terim Anlam Kutusu

Gerçek Anlam Kutusu

- .....
- .....
- .....
- .....

- .....
- .....
- .....
- .....

- .....
- .....
- .....
- .....

1. • Bir sözcüğün sözlükte geçen ilk anlamına “gerçek anlam” denir.
• Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama “mecaz anlam” denir.
• Bir bilim, meslek ve sanat dalıyla ilgili özel bir kavramı karşılayan sözcüklere “terim anlamlı sözcük” denir.

Bu tanımlara göre “ses” sözcüğünün,

- I. Konuşmamıza yarayan sesler, birer şekilde gösterilir. Bu şekillere harf denir.
II. Bahçede oynayan çocukların neşe saçan sesleriyle mahallemiz canlandı.
III. Ahmet Bey, alacağı kararlarda önce vicdanının sesini dinlerdi.

cümlelerinde kazandığı anlam özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Gerçek	Mecaz	Terim
A)	I	II	III
B)	II	I	III
C)	II	III	I
D)	III	II	I

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı sözcük kullanılmıştır?**

- A) Tanıştığım ilk kişi Kumdere köyünün muhtarıydı.
B) Fay haritası ile hangi şehir ya da ilçeden fay hatlarının geçtiği listelenebiliyor.
C) Yaşlı adam; gözleri yerde, karşıki çitin arkasında kayboldu.
D) Gençler; arabadan atlıyor, gördükleri şeyin ne olduğu hakkında tartışıyorlardı.

3.

- I. Bak dağın eteklerine, duman bastı her yeri.
II. Sıkıntı basmış, terlemeye başlamıştı.
III. Şehri akşamüstü sis basmıştı.
IV. On dokuz yaşına yeni basmış, utangaç bir kızdı.
V. Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde “basmak” sözcüğü aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve III
B) I ve V
C) II ve IV
D) IV ve V

4. Cümlemi tamamlayamadım. Derin bir utangaç
I
duyuyor, hıçkırıklar içinde boğuluyordum.

II

Ağlaya ağlaya Pervin’e tüm yaşananları anlattım. Şimdi babama söylesem Hasan da duyacak, belki beni affedecekti. Sabaha kadar
III

yine gözlerimi kapayamadım. Hava henüz ağarıırken Pervin’i uyandırdım.

IV

Bu metinde numaralanmış sözcüklerden hangileri gerçek anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

5.

Yeşim, sınavda “açmak” sözcüğünün cümle içinde mecaz anlama gelecek şekilde yazılmasını istemiştir. Mecaz anlamda kullanılan cümle tam puan alacaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sınavda tam puan alan cümle olabilir?

- A) Annem küçük çocukla sürekli konuşuyor, onu açmak istiyordu.
B) Sel sularıyla kapanan Iğdır-Nahçıvan yolu beş saatte açıldı.
C) Dedem kollarını açmış, heyecanla ona sarılmamı bekliyordu.
D) İş çıkışında trafik yoğunluğuna inat radyoyu açıp neşelenir.

6. “Tarih, doğa ve deniz üçlemesinin iç içe olduğu bu şirin köy, berrak deniziyle ilgi görüyor.” **cümlesinde altı çizili söz öbeğinin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisi olamaz?**

- A) Birbirine karışmak
B) Bir bütün olmak
C) Aynı noktada buluşmak
D) Karmaşık hâle gelmek

7.

- Masmavi Salda Gölü manzarası karşısında çadırlarımızı kurduk.
- Sofrayı kurmuş, çocuklarının okuldan gelmesini bekliyordu.
- Yarınki sınava geç kalmamak için çalar saati kurup erkenden uyudu.
- İlk görev yerim olan Adıyaman'daki okulda sağlam dostluklar kurmuştum.

“Kurmak” sözcüğü bu cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?

- A) Sağlamak, oluşturmak
B) Gereken şartları hazırlayıp kendi kendine olmaya bırakmak
C) Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek
D) Hazırlamak
8. “Savaş hakkında dobra dobra, dürüstçe, nesnel ve sade bir üslupla yazmayı Tolstoy’dan öğrendim. Savaşı, Tolstoy’dan daha iyi betimleyen bir yazar tanımıyorum.”

ERNEST HEMINGWAY

Aşağıdakilerden hangisi bu metindeki sözcük veya sözcük gruplarından herhangi birinin anlamını karşılıamaz?

- A) Sakınmadan, çekinmeden konuşmak
B) Üzüntü, keder, elem
C) Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği, anlatış biçimi, tarz, stil
D) Göz önünde canlandırmak

9.

- İş başvurusu için formu doldurup sekreteri bekledi.
- Apartmanın içini patates kızartması kokusu doldurmuştu.
- O halaydan sonra sokağı da davul yerine insanların kahkaha sesleri doldürmüştü.
- Yirmi yaşını dolduralı bir iki seneden fazla olmamıştı.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde “doldurmak” sözcüğü aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) I ve II
B) I ve IV
C) II ve III
D) II ve IV

10. Soyut anlamlı bir sözcük, benzetme yoluyla somutlaştırılabilir. Örneğin “Ah, şu yalnızlık kemik gibi ne yana dönsen batar.” (Yalnızlık kavramı soyut bir kavramdır.) Fakat yalnızlık kemiğe benzetilerek kalıba, şekle sokulmuş, somutlama yapılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde soyut bir kavram, somutlaştırılarak anlatılmıştır?

- A) Taş kalpli insanlar merhamet ve hoşgörü nedir bilmez.
B) Aşk, topuklarından etine kadar işlemiş bir nar-sır gibidir.
C) Bana dünyayı kucakla deseler, gider anneme sarılırım.
D) Çocuk toprak gibidir, ne ekerseniz size onu verir.

11. Aşağıdaki tabloda altı çizili sözcüklerin beş duyumuz ile algılanıp (somut) algılanmamasına (soyut) göre işaretlemeler yapılmıştır.

	Cümle	Soyut	Somut
1.	Çocuğa verilebilecek en güzel şey <u>zamandır</u> .	X	
2.	Kara kalem <u>resim</u> yapmayı seviyorum.		X
3.	<u>Fikirler</u> ordulardan daha güçlüdür.		X
4.	<u>Dürüstlük</u> pahalı bir mülktür.	X	

Buna göre kaç numaralı cümlede yanlış bir işaretleme yapılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ustalık, maharet” anlamında kullanılan bir sözcük vardır?

- A) On üç yaşındaki Ali, futboldaki becerisiyle herkesi kendine hayran bıraktı.
B) Türk edebiyatının yetenekli yazarlarıyla ilgili bir araştırma ödevim var.
C) Zekâ herhangi bir sınav veya testle doğru olarak ölçülemez.
D) Nadir dayım, herkesin gönlünü almayı bilecek zekâyâ sahipti.

konu

2

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

Notlarım...

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

1. Eş Anlamlı (Anlamdaş) Sözcükler

» Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere **eş anlamlı (anlamdaş)** sözcükler denir.

ÖRNEK

- biçim & şekil
- ahenk & uyum
- endişe & kaygı
- esir & tutsak
- emir & buyruk
- edat & ilgeç

ÖRNEK

- İşler acele olunca **vakit** hızlı geçiyor. (zaman)
- Çanakkale'deki **anıt**a hayran kaldım. (abide)

ETKİNLİK - 1

Cümlelerdeki **koyu yazılmış sözcüklerin anlamdaşlarını** bularak cümlenin sonuna yazınız.

1. Geçen **sene** bu zamanlar, okullar kapanmıştı. (.....)
2. Senin bu **duruma** gelmene kim sebep oldu? (.....)
3. Elindeki paketleri yere bırakıp **hızla** oradan uzaklaştı. (.....)
4. Bütün gün **endişe** içinde telefonun başında beklemiştim. (.....)
5. Buralarda yetişen her bitkinin mutlaka bir **esrarı** vardır. (.....)
6. Bu **seyahatin** uzun süredir hayalini kuruyordum. (.....)
7. Bu konuda alınan **tedbirler** işe yaradı. (.....)
8. **Sözcükler**, bazen duygularımızı ifade etmeye yetmez. (.....)
9. Dışardan gelince **kıyafetlerini** mutlaka değiştirdi. (.....)
10. Yıllardır görmediği arkadaşı ile **hasret** giderdi. (.....)
11. Tek **amacım**, sizleri hayata hazırlamaktır. (.....)
12. Olanları **anımsamak** bile istemiyordu. (.....)
13. Bu **serüvenin** sonunu hepimiz merak ediyorduk. (.....)
15. Tüm **uyarılar**a rağmen bildiğinden şaşmadı. (.....)

Eş anlamlı sözcükleri aynı cümlede kullanmamalıyız.

Örnek:

- ✗ Cevaplarınızı, yanıtlarınızı işaretleyin.
- ✓ Yanıtlarınızı işaretleyin.
- ✓ Cevaplarınızı işaretleyin.

Atasözleri ve deyimler hariç bir cümlede sözcüklerin yerine eş anlamlılarını kullanabilirsiniz.

Örnek:

Vakit kaybetmeyin.
Zaman kaybetmeyin.

Bil Bakalım!

“Kılavuz” sözcüğünün eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- lider
- rehber
- önder

Notlarım

Sözcüklerin zıt anlamlı olabilmesi için her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamı olması gerekir.

Örnek:

- Soğuk davranmak
- Sıcak davranmak

Her ikisi de mecaz anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlıdır.

Örnek:

- Soğuk hava
- Sıcak hava

Her ikisi de gerçek anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlıdır.

Örnek:

- Soğuk hava
- Sıcak davranmak

Biri gerçek, biri mecaz anlamda olduğu için “soğuk” ve “sıcak” sözcükleri zıt anlamlı değildir.

Notlarım

2. Zıt Anlamlı Sözcükler

» Anlamca birbirinin karşıtı olan sözcüklere **zıt (karşıt) anlamlı** sözcükler denir.

ÖRNEK

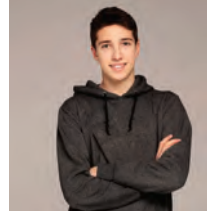
ağlamak

gülmek

yaşlı

genç

ÖRNEK

- Bu elbisenin biraz daha **parlak** olanını istiyorum. (mat)
- Araba kullanmakta oldukça **ustalaşmıştı**. (acemi)

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki cümlelerde geçen zıt anlamlı sözcüklerin altını çiziniz.

1. Hepimiz iyi kötü bir yılı daha geride bıraktık.
2. Çamur deryasına dönen toprak yolda bata çıka ilerliyorduk.
3. Ham meyveler, ihraç edilen ülkeye gidene kadar olgun hâle geliyordu.
4. Parayı, üretici ile tüketici arasındaki tedarikçiler kazanıyor.
5. Bir ustanın yanında çalışarak acemi günlerini geride bıraktı.
6. Bitişe geldiklerinde, başlangıçtaki sayının yarısına düşmüşlerdi.
7. Ağır eşyaları ben taşıdım, hafifleri o taşıdı.
8. Bayat ekmekleri köfte harcı için ayırıp tazeleri masaya koydu.
9. Bu kadar suçlu birini neden masum göstermeye çalışıyorsun?
10. Yoğunluk nedeniyle giriş ve çıkışlar farklı kapılardan yapılmaktaydı.
11. Üç yanlışın bir doğruyu götürdüğünü unutmayın.
12. Bu defa parlak yerine mat bir renk tercih edeceğim.
13. Traktörü bir ileri sürüyordu, bir de geri.

UYARI

» Bir sözcüğün olumsuzu ile zıt anlamlısı birbirine karıştırılmamalıdır.

Sözcük	Olumsuzu	Zıt Anlamlısı
sert	sert değil	yumuşak
inmek	inmemek	çıkma
çekmek	çekmemek	itmek
tatlı	tatsız	acı

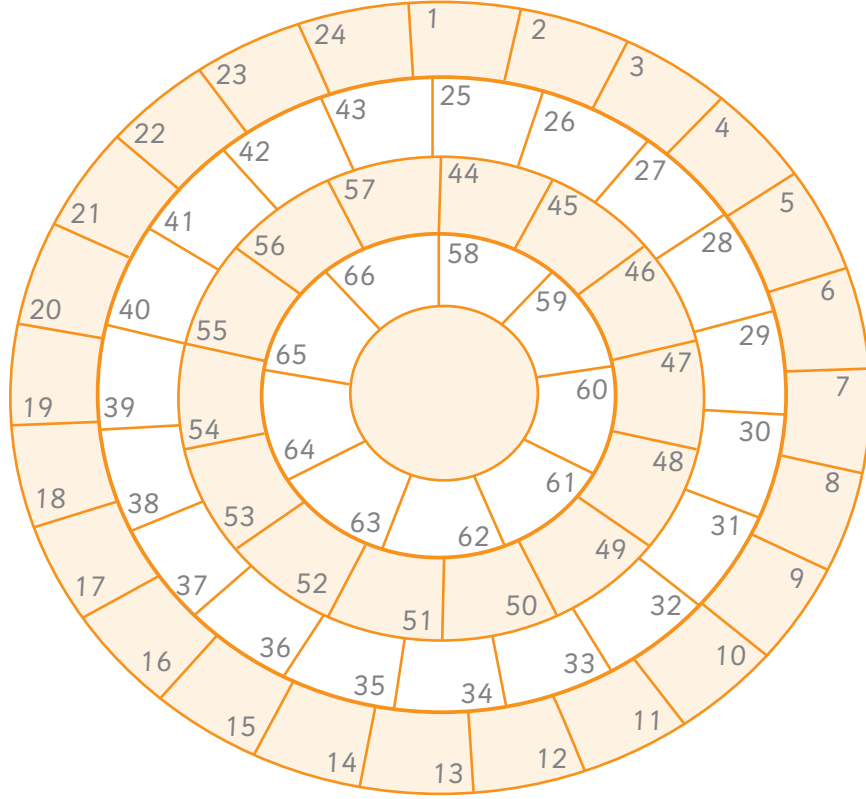
SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

konu

2

ETKİNLİK - 3

Aşağıdaki halka bulmacayı 1'den başlayarak doldurunuz. Bulmacayı doldurduktan sonra da anahtar sözcüğü bulunuz.

Anahtar Sözcük

10	34	35	39	20	42	58
----	----	----	----	----	----	----

1-6. → “Öznel” sözcüğünün karşıt anlamlısı
7-11. → “İmtihan” sözcüğünün eş anlamlısı
12-16. → “Harp” sözcüğünün eş anlamlısı
17-20. → “Methiye” sözcüğünün eş anlamlısı
21-24. → “Yakın” sözcüğünün karşıt anlamlısı
25-28. → “Yumuşak” sözcüğünün karşıt anlamlısı
29-33. → “Savaş” sözcüğünün karşıt anlamlısı

34-39. → “Doğa” sözcüğünün eş anlamlısı
40-43. → “Siyah” sözcüğünün eş anlamlısı
44-48. → “Cömert” sözcüğünün karşıt anlamlısı
49-54. → “Cesur” sözcüğünün karşıt anlamlısı
55-57. → “Uçurum” sözcüğünün eş anlamlısı
58-66. → “Yetenek” sözcüğünün eş anlamlısı

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin zıt anlamlarını yandaki boşluğa yazınız.

1. Bütün gece eski kentin dar sokaklarında dolaştım. (.....)
2. Ülkemiz bu kara günleri de aşacak değil mi? (.....)
3. Gazeteci doğru haber vermekle yükümlüdür. (.....)
4. Ağacın ince dallarına basmayın, kırılabilir. (.....)
5. Bu mevsimde Antalya çok kalabalık olmalıdır. (.....)

Düzeltilme işareti (^) olan sözcükler; okunuşları, yazılışları ve anlamları farklı olduğu için eş sesli değildir.

Örnek:

- adet – âdet
- yar – yâr
- kar – kâr
- ama – âmâ
- hala – hâlâ

Bil Bakalım!

“Tez” sözcüğü eş sesli bir sözcük müdür?

- Evet Hayır

Notlarım

3. Eş Sesli Sözcükler

» Yazılışları ve okunuşları aynı olduğu hâlde anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli (sesteş) sözcükler denir.

ÖRNEK

Bir tür hayvan olan “akrep” Saatin iki ibresinden küçüğü olan “akrep”

ÖRNEK

- Derenin kenarında iki tane akrep gördük. → Bir tür hayvan
- Yelkovan dakikayı, akrep saati gösterir. → Saatin küçük ibresi

ETKİNLİK - 5

Aşağıdaki cümlelerde verilen eş sesli (sesteş) sözcüklerin altını çiziniz.

1. Otuz yaşından sonra hayır demeyi başarabildim.
2. Bütün bireyler kanunlar önünde eşittir.
3. Salgın döneminde evde çeşit çeşit ekmek yapmaya başladık.
4. Ben, senin iyiliğin için her şeyi yaparım.
5. Bu kitap serisi bu yılın en çok okunanlar arasında yerini aldı.
6. Elindeki kupada okulunun adı yazıyordu.
7. Bu ihtiyar kadın, dün tam olarak 75 yaşına girdi.
8. Herkes sevgi dilini kullansa hayat bambaşka olur.
9. Müzeye gitmek için sağa dönün ve 3 km daha gidin.
10. Vazodaki solmuş çiçeklerin yerine yenilerini koydu.
11. Evden getirdiği bezi yere serdi.
12. Bu devirde başkasının derdiyle dertlenen zor bulunuyor.
13. Demirin pası eline bulaşmış ve onu rahatsız etmişti.
14. Kadının kocası, çok maharetli biriydi.
15. Dolu yağışı, tarladaki ürünlere zarar verdi.
16. Havalar ısınınca evin önünde çay, kahve içeriz.
17. “Kara göründü.” diye heyecanla bağırdı genç denizci.
18. Bahar gelince kendimi kırlara atıyorum.
19. Arılar olmasa dünyada yaşam kısa sürede biter.
20. Yüzden geriye dörder dörder sayıyordu.

ETKİNLİK - 7

Aşağıdaki cümlelerden içinde sestek sözcük olanları işaretleyiniz.

1.	Çocuklar, koyun koyuna yatıp uyumuşlardı.	
2.	Güzel havalarda yürüyüş yapmayı çok severim.	
3.	Tarihte bilinen en eski akrep fosili 400 milyon yıl öncesine aittir.	
4.	Kitap okurken kendimi her şeyden soyutluyorum.	
5.	Başak'ın gönderdiği hediye, uzun zamandır istediğim bir şeydi.	
6.	Kasaplar, etleri parçalarken daha çok satır kullanır.	
7.	Marketten peynir, yoğurt ve meyve suyu istedi.	
8.	Bildiğim kadarıyla bu kitabın yeni serisi henüz basılmadı.	
9.	Bazı insanlar, size kendinizi çok iyi hissettirir.	
10.	Suluk gömleğini tarlada iş yaparken giyerdi.	
11.	Sokak hayvanlarına yardım eden kişileri seviyorum.	
12.	Bazı kişilerin ses tonu müziğe çok yatkın oluyor.	

ETKİNLİK - 8

Aşağıdaki sözcüklerden eş sesli olanları işaretleyiniz.

☐ Fit	☐ Sıcak	☐ Yuva	☐ Böcek
☐ Söz	☐ Zar	☐ Saf	☐ Alay
☐ Toy	☐ Öğüt	☐ Şarkı	☐ Parça
☐ Çağ	☐ Eser	☐ Ortanca	☐ Devir
☐ Cebir	☐ Çile	☐ Kutu	☐ Kapak
☐ Bel	☐ Uç	☐ Pike	☐ Kenar

Bil Bakalım!

Aşağıdakilerden hangileri nicel anlamlıdır?

- Uzun yol
- Uzun laf
- Sıcak davranış
- Sıcak bir gün
- Geniş oda
- Geniş adam

Bil Bakalım!

Hangi görsel nitel anlamlı ifade edebilir?

Notlarım

5. Nitel ve Nicel Anlam

» Sayılabilen, ölçülebilir bir özelliği ifade eden sözcüklere **nicel anlamlı**; sayılamayan, ölçülemeyen bir özelliği ifade eden sözcüklere ise **nitel anlamlı** sözcükler denir.

ÖRNEK

- Her yeri **yüksek** binalar sarmış Uzungöl'de. → **Nicel** anlam
- Herkese **yüksekten** bakmak gibi bir huyu var. → **Nitel** anlam
- **Dar** yollara araç park edilmemeli. → **Nicel** anlam
- **Dar** düşüncelerle bir yerlere varamayız. → **Nitel** anlam

ETKİNLİK - 11

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerin nitel anlamda mı yoksa nicel anlamda mı kullanıldıklarını örnekteki gibi yazınız.

1. Yaşlı adam, bahçedeki derin bir kuyudan su çekiyordu.
..... **Nicel** .....
2. Yöremizin lezzetli yemekleri herkesin dilindeydi.
.....
3. Bu davranışıyla küçük düştüğünün farkına varmıyordu.
.....
4. Bahçeyi çeviren alçak duvar, yer yer çökmüştü.
.....
5. Evin önündeki asmalardan kara üzümler sarkıyordu.
.....
6. Vasıta kullanmak istemediği için okula yakın bir yere taşındı.
.....
7. Kutlamalar için alana büyük kalabalıklar toplanmıştı.
.....
8. Bu sözler ona çok ağır gelmişti, bu sözleri hak etmemişti.
.....
9. Dünkü çocuk, son model bir arabayla buradan geçti.
.....
10. Bütün yakın arkadaşlarını arayıp onları davet etti.
.....
11. Dünkü yaşlı adam, çok ilginç bilgiler verdi.
.....

1.

- I Midillilerin de bulunduğu çiftliğimiz her yaştaki at tutkunlarına hitap ediyor.
- II Genç kadın, yaptıklarının yaşlanması için yas tutup ağladı.
- III Mübarek aylar, günler ve geceler büyük harflerle yazılır.
- IV Şu Nasrettin Hoca çok uyanık adam, ağaca çıksa pabucu yerde kalmaz.

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı olarak kullanılamaz?

- A) beygir B) matem
C) açığöz D) bereketli

2. "Tekil - çoğul" sözcükleri arasındaki anlam ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

- A) Eli sıkı - Eli açık
B) Hoşgörülü - Hoşgörüsüz
C) İhracat - İthalat
D) Hayal - Gerçek

3. Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;

I
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
II

İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
III

Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.
IV

Bu şiirdeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) II. sözcüğün eş anlamlısı (anlamdaşı) yoktur.
B) I. sözcüğün eş seslisi, eş anlamlısı ve zıt anlamlısı vardır.
C) III. sözcük yerine "sadece" getirildiğinde cümlenin anlamında bir daralma olmaz.
D) IV. kelimenin eş seslisi (sesteşi) vardır.

4.

Yazılışları aynı anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli (sesteş) sözcük denir. Örneğin "ben" sözcüğü hem "tende bulunan ufak, koyu renkli leke" hem de "birinci tekil kişi" anlamında kullanılmaktadır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde eş sesli sözcük vardır?

- A) Antalya'ya 185 kilometre uzaklıktaki Kaleköy, mavi tura çıkan gemilerin uğrak mekânlarındandır.
B) Turistler içinde Orta Çağ'dan kalma tiyatro ve tapınak bulunan Simena Kalesi'ne çıkıyor.
C) Bir Likya kenti olan Kaleköy, bir kartal yuvasını andırıyor.
D) Bölgenin en önemli tarihî eserleri arasında yer alan kaya mezarları sular altında kalmış.

5.

Kimsenin uğramadığı bir deniz fenerinde, neredeyse hiçbir şey yapmadan yaşayan, çirkin olduğu düşünüldüğü için insan içine çıkarılmamış bir münzevi... Christophe'un (Kristof) benzersiz çizgileri ve gizemli hikâyesi: Yapayalnız hüzün dolu bir rüya gibi.

Bu metinde altı çizili sözcüklerin herhangi biriyle aynı anlama gelen sözcük ya da sözcük grubu aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmamıştır?

- A) Hemen hemen bütün öğrencilerimiz aşı oldular.
B) Onunla bir yazar sohbetinde hasbelkader tanıştık.
C) Bu şiiri dinlediğiniz an içiniz keder duygusuyla dolacak.
D) Bu kitaptaki esrarengiz olaylar okuyucunun heyecanını diri tutuyor.

6. I. Acemi işçiler, usta öğreticilerin yanında tecrübe kazanıyor.
II. Hafta sonu Antalya'ya gidip gitmemek arasında kararsız kaldık.
III. Annem taze ekmeklerden önce bayat ekmeklerin tüketilmesini isterdi.
IV. Yerli filmler, yabancı filmlere nazaran daha az talep görüyor.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükleri örneklendiren bir kullanım yoktur?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

7.

Akıшта demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!

Bu dizelerdeki altı çizili sözcükler arasındaki anlam ilişkisinin benzeri aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

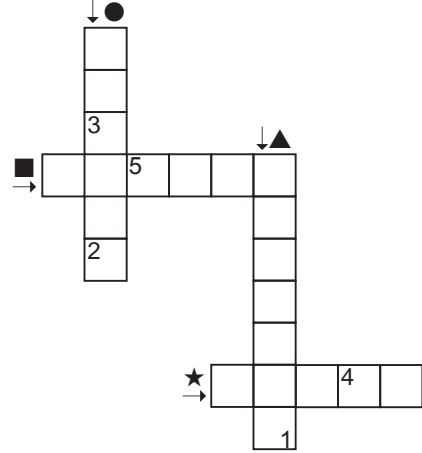
- A) Akrebin kısıkcında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
B) Ölümden ileride varış dediğin,
Geride ne varsa bırak utansın
C) Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pusu.
Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
D) Su iner yokuşlardan hep basamak basamak
Benimse alın yazım yokuşlarda susamak

8. Brezilya edebiyatının klasiklerinden "Şeker Portakalı", José Mauro de Vasconcelos'un (Hoze Mouro ve Vaskonfelos) başyapıtı kabul edilir. Yetişkinler dünyasının sınırlamalarına hayal gücüyle meydan okuyan Zezé'nin yoksulluk, acı ve ümit dolu hikâyesi, yazarın çocukluğundan derin izler taşır.

Bu metindeki altı çizili sözcük yerine aşağıdaki sözcüklerden hangisi getirilebilir?

- A) şaheser   B) eser
C) kitap   D) kaynak

9. Hüseyin Cahit, okulda çalışkan ve başarılı bir öğrencidir ancak bazı sorunlar nedeniyle eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalır.

Bu metinde simgelerle gösterilen sözcüklerin eş anlamlıları bulmacaya yazıldığında numaralanmış kutucuklarda oluşan sözcük aşağıdakilerden hangisidir?

- A) MELEK   B) KEMAL
C) KEREM   D) MERAL

10. I. Uyandığım zaman koca bir paket vardı önümde.
II. Sağ cebinde kocaman bir gazete tomarı görünüyordu.
III. Duygularımı anlatmak için oturup iki satır bir şeyler yazmaya karar verdim.
IV. Dolu ekinleri vurmuşsa bu yıl aç kaldık demektir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş seslisinin anlamı değildir?

- A) Yaşamakta olan
B) Et kesmeye, kemik kırmaya yarayan ağır ve enli bir bıçak türü
C) İçi boş olmayan, dolmuş, boş karşıtı
D) Büyük, ulu